

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
ISTORIJOS INSTITUTAS
LIETUVOS TSR ISTORIJOS PROBLEMINĖ MOKSLINĖ TARYBA

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

1984 METAI

VILNIUS „MOKSLAS“ 1985

INSTITUTE OF HISTORY
OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE LITHUANIAN SSR
THE SCIENTIFIC PROBLEM BOARD
OF THE HISTORY OF THE LITHUANIAN SSR

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

1984

VILNIUS

1985

INSTITUT FÜR GESCHICHTE
DER AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER LITAUISCHEN SSR
PROBLEMISCHER-WISSENSCHAFTLICHER RAT
FÜR GESCHICHTSFORSCHUNG DER LITAUISCHEN SSR

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

1984

VILNIUS

1985

АКАДЕМИЯ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ
НАУЧНЫЙ СОВЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ ИСТОРИИ
ЛИТОВСКОЙ ССР

ЕЖЕГОДНИК
ИСТОРИИ
ЛИТВЫ

ГОД 1984

ВИЛЬНИУС «МОРСЛАС» 1985

63.3(2L)
Li 237 .

Redakcinė kolegija:

Bronius VAITKEVICIUS (vyr. redaktorius), Alfonsas EIDINTAS, Mečislovas JUCAS,
Vytautas MERKYS, Vacys MILIUS, Leonas MULEVICIUS, Rita STRAZDŪNAITE
(sekretorė), Tamara TARŠILOVA, Adolfas TAUTAVIČIUS, Irena VALIKONYTE, Regina
ZEPKAITE (vyr. redaktoriaus pavaduotoja)

Išleista LTSR MA Istorijos instituto užsakymu

L 0505040000—229 Z—85
M854(08)—85

© LTSR MA Istorijos institutas, 1985

MŪSŲ JUBILIATAI

JUOZAS JURGINIS

Akademiką Juozą Jurginį pažįstame visų pirma kaip rašantįjį istoriką. Kalbėti apie jį reiškia kalbėti apie jo darbus. Šių darbų bibliografiją apibūdina keturženklis jos pozicijų skaičius. Jis pakankamai iškalbingas, bet, žinoma, esmę nusako darbų kryptis, jų lygis ir reikšmė. Jubilato darbai lėmė ne vieną tarybinės lietuvių istoriografijos kryptį. Čia pirmiausia paminėtinas „Baudžiavos įsigalėjimas Lietuvoje“, tapęs klasikiniu veikalu, be kurio apskritai negalime kalbėti apie Lietuvos socialinę istoriografiją iki XVI a. vidurio imtinai. Jame pabrėžiama, kad istorijos procesas visų pirma yra darbo liaudies ir konkrečiai mūsų atveju — valstiečių, istorija. Su juo gretintina ir viso feodalinio Lietuvos laikotarpio valstiečių istorija. Akademikas J. Jurginis pagrįstai gali būti pavadintas valstiečių istoriku.

Miestų ir jų jurzdikų istorija — antras reikšmingas jubilato darbo baras. Beje, tai ne vien jo veiklos praeitis. Visai neseniai „LTSR architektūros klausimuose“ skaitėme labai svarbų miestų genezės problematikai mūsų autoriaus straipsnį. Tiek čia, tiek „Vilniaus istorijoje“ pabrėžtini blaivūs akademiko faktų vertinimai ir orientacija, priešinami dar pasitaikantiems romantizuotiems istorijos „pasendinimams“. Taigi, neatimant jubilatui jo pelnyto valstiečių istoriko vardo, kartu reikia pažymėti, kad jis tyrinėja ne vien kaimo santykius.

Apskritai sunku kalbėti apie akademiko J. Jurginio tyrinėjimų sferos ribas: lengviau (nors toli gražu nepaprasta) pasakyti, ką jis yra aptaręs, nei surasti jo nenagrinėtus dalykus. Vietos stoka leidžia akcentuoti dar tik trečią jubilato darbo kryptį. Tai kultūros istorija. Šią kryptį apibendrina „Lietuvos kultūros istorijos bruožai“, tačiau ši pozicija svarbesnė ateities istoriografijai, galėsiančiai vertinti visą jubilato kūrybą iš bendros perspektyvos. Mūsų kartai svarbiausias buvo „Renesansas ir humanizmas Lietuvoje“, galima sakyti, atvėręs mažai težinotą kultūros istorijos pasaulį.

Visiems šiems veikalams būdingas ryškus individualus braižas. Mokslas negali plėtotis be polemikos. Šiandien negalima pasakyti, kur nuves dabartinė polemika, bet lygiai taip pat nebeįmanoma bus paneigti J. Jurginio individualybės. O tai, ko gera, aukščiausias rašančiojo istoriko įvertinimas.

Akademikas J. Jurginis viename asmenyje jungia ir istorijos tyrinėtoją, ir populiarintoją. Būtent jis sukūrė Lietuvos „įdomiąją istoriją“. Tai, jeigu norime, dar vienas jubilato fenomenas. Abi šios autoriaus pusės netrukdo viena kitai. Jo mokslinės studijos įdomios, masiniam skaitytojui skirti darbai svariai argumentuoti ir sunkiai paneigiami.

75-erių metų jubiliejaus akademikas J. Jurginis sulaukė kupinas naujų sumanymų. Būčiau Jubilatui palinkėti kuo geriausios kloties vykdant juos.

E. Gudavičius